

ня прибутковості та ризику в процесі розвитку підприємства

Оцінка змін, що відбулися в структурі капіталу, може бути різною: з позиції інвесторів та з позиції підприємства. Для банків та інших інвесторів більш надійною є ситуація, коли частка власного капіталу у клієнта більш висока. Це виключає кредитний ризик. Підприємство ж, як правило, зацікавлене в залученні позикових коштів. Отримавши їх під менший процент, ніж економічна рентабельність підприємства, можна розширити виробництво, підвищити прибутковість власного капіталу

Висновки

Капітал підприємства є найбільш вагомим інструментом у його діяльності, оскільки від ефективного його формування та використання залежать можливості розвитку підприємства. Розуміння сутності капіталу дозволяє підприємствам на сучасному етапі розвитку економіки досягти конкурентних переваг та завоювати лідируючі позиції на ринку.

Тому розкриття багатогранної сутності економічної категорії «капітал» і на цій основі визначення способів його класифікації, необхідних для глибшого теоретичного дослідження та практичного аналізу оцінки ефективності кругообігу капіталу підприємства у сучасній економіці, виступають основоположними моментами.

В економічній літературі відсутні єдині підходи до класифікації капіталу підприємства. Недостатня увага приділяється узгодженості функціонування різних його видів. Тому подальші дослідження варто спрямувати на вивчення взаємозв'язків між основними видами капіталу. Постійні зміни умов господарювання створюють передумови для перманентного удосконалювання даної проблематики.

Тобто у ході дослідження нами визначено основні категорії, які фігурують у теорії капіталу. До них відносяться сутність капіталу та його структура.

Список використаних джерел

1. Бланк І.А. Фінансовий менеджмент: навчальний курс. – Видання друге, перероблене і доповнене. – Київ: Ельга. Ніка-Центр, 2007. – 656 с.
2. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 зі змінами до закону від 27.04.2010 // Відомості Верховної Ради України. – 2010.
3. Экономическая теория / Под ред. Г.П. Журавлевой, В.И. Бархатова. – М.: Финансы и статистика, 2007.
4. Основы экономики организации: стоимость и структура капитала [Электрон. ресурс] / Государственное образовательное учреждение высшего профессионального образования, Ивановская государственная текстильная академия; В.И. Подолякин. – Иваново: ИГТА. – 2005. – Режим доступа: http://window.edu.ru/window_catalog/files/r29490/igta90.pdf.
5. Савицька Г.В. Аналіз господарської діяльності підприємства: Підручник – 5-те вид., Перероб. і доп. – М.: ИНФРА, 2009. – С. 536.
6. Сокиринська І.Г. Діагностика фінансового забезпечення діяльності підприємства // Фінанси України. – 2003. – №1. – С. 88–95.
7. Суярова О.О. Узагальнення існуючого досвіду класифікації капіталу // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. – 2009. – №2. – С. 211–219.
8. Яремко І.Й. Управління капіталом підприємства: економічний і фінансовий інструментарій: монографія. – Львів: Каменяр, 2006. – 176 с.
9. [www.http://e-journal.spa.msu.ru/images/File/avtoreferat_Balaso.pdf](http://e-journal.spa.msu.ru/images/File/avtoreferat_Balaso.pdf)

Н.В. ЧОРНОМОРЧЕНКО,
к.е.н., доцент, Криворізький економічний інститут ДВНЗ «КНУ»,
Л.І. ЖУКОВА,
магістр, Криворізький економічний інститут ДВНЗ «КНУ»

Розробка стратегії по підвищенню ефективності використання виробничого потенціалу підприємства в умовах економічної кризи

Здійснений критичний аналіз сутності поняття «виробничий потенціал». Наведене власне бачення даного поняття. Виконано в динаміці дослідження основних складових виробничого потенціалу підприємства ПАТ «ПВП «Кривбасвибухпром». Встановлено прямий взаємозв'язок між рівнем конкурентоспроможності та ефективністю використання виробничого потенціалу на підприємстві. Запропоновані найбільш доцільні функціональні стратегії підвищення ефективності використання

виробничого потенціалу ПАТ «ПВП «Кривбасвибухпром» в умовах економічної кризи.

Ключові слова: виробничий потенціал, ефективність використання виробничого потенціалу, конкурентоспроможність, стратегія, резерви.

Осуществлен критический анализ сути понятия «производственный потенциал». Приведено собственное видение данного понятия. Выполнено в динамике исследова-

ние основных составляющих производственного потенциала предприятия ПАО «ППП «Кривбассвзрывпром». Установлена прямая взаимосвязь между уровнем конкурентоспособности и эффективности использования производственного потенциала на предприятии. Предложены наиболее целесообразные функциональные стратегии повышения эффективности использования производственного потенциала ПАО «ППП «Кривбассвзрывпром» в условиях экономического кризиса.

Ключевые слова: производственный потенциал, эффективность использования производственного потенциала, конкурентоспособность, стратегия, резервы.

The critical analysis of the concept «productive potential» and our own understanding of the concept are investigated in the article. The studies of the major components of the company JSC «IPE «Kryvbassvzryvrom» production potential was made in dynamics. The direct relation between the level of competitiveness and the efficient utilization of productive capacity of the enterprise was defined. The most efficient functional strategies for increasing usage of the production potential of the company JSC «IPE «Kryvbassvzryvrom» in the conditions of the economic crisis.

Keywords: production capacity, efficient utilization, competitiveness, strategy.

Постановка проблеми. Характерними ознаками функціонування промислових підприємств в умовах ринкової економіки є забезпечення самоокупності їхньої господарської діяльності, яка досягається передусім за рахунок підвищення ефективності виробничого потенціалу. Невідповідність технологій, обладнання сучасним ринковим вимогам та вимогам споживачів, високі витрати сировини та матеріалів свідчать про низький рівень управління виробничим потенціалом більшої частини вітчизняних промислових підприємств.

Наявність багатьох збиткових промислових підприємств в Україні є наслідком того, що на підприємствах не створено надійних систем діагностування стану виробничого потенціалу. Якщо в практику управління промисловими підприємствами будуть запроваджені дієві механізми діагностування стану виробничого потенціалу та стандартів, можна уникнути кризового стану підприємства.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Проблемам виробничого потенціалу в різних його аспектах присвятили свої праці такі вчені-економісти, як А.І. Анчішкін, Л.І. Абалкін, Б.Є. Бачевський, О.К. Добикіна, Ю.Ю. Донець, О.Л. Горяча, Н.С. Краснокутська, Д. Коциски, О.І. Олексюк, О.С. Федонін, З.Є. Шершньова та інші.

Незважаючи на достатню кількість публікацій з цієї проблематики, з урахуванням перманентної дії зовнішніх чинників, зокрема в умовах економічної кризи, розробка напрямів раціонального використання виробничого потенціалу підприємств буде мати актуальне значення.

Метою статті є оцінка ефективності використання виробничого потенціалу на підприємстві та розробка стратегії

з підвищення ефективності його використання в умовах економічної кризи.

Виклад основного матеріалу. Термін «потенціал» у своєму етимологічному значенні походить від латинського слова *potentia* і означає «приховані можливості», які в господарській практиці завдяки праці можуть стати реальністю [1, с. 5].

Розуміння поняття «виробничий потенціал підприємства» трактується фахівцями по-різному (табл. 1).

При дослідженні категорії «виробничий потенціал підприємства» виявлені різні наукові трактування з даної проблематики.

Дослідники з першої групи ототожнювали поняття виробничого потенціалу з його ресурсним забезпеченням, тобто пропонували відображати можливості виробництва через сукупність ресурсів, об'єднаних в один інтегральний показник, а це недостатньо розкриває сутність категорії «виробничий потенціал».

Друга група дослідників виробничого потенціалу не проводить розмежування між виробничим і ресурсним потенціалами. Такий підхід науковців був викликаний тим, що головне завдання аналізу виробничо-господарської діяльності підприємств полягало у визначенні можливих обсягів виробництва відповідно до наявних ресурсів та при повному їхньому використанні. Деякі вчені-економісти цієї групи ототожнюють виробничий потенціал із виробничою потужністю. Вони розглядають виробничий потенціал як синергічну виробничу здатність наявних виробничих ресурсів.

Дослідники третьої групи вважають, що виробничий потенціал є складовим елементом економічного потенціалу. Але якщо економічний потенціал формується за рахунок виробничої та невиробничої сфер, то виробничий потенціал – лише за рахунок матеріальної [12, с. 110].

Таким чином, врахувавши підходи відомих економістів з приводу визначення економічної сутності «виробничий потенціал підприємства», можна сформулювати найбільш доцільне і повне визначення даного поняття.

Отже, виробничий потенціал представляє собою сукупність наявних факторів виробництва економічного суб'єкта, раціональне використання яких при оптимальному їх співвідношенні дає максимально корисний ефект, який виражається у досягненні поставлених стратегічних цілей, задоволенні потреб споживачів та високій конкурентоспроможності підприємства на ринку при найбільш сприятливій взаємодії із зовнішнім та внутрішнім середовищем підприємства.

Ефективне використання виробничого потенціалу в тій чи іншій мірі формує та визначає рівень конкурентоспроможності підприємства. Для підтвердження взаємозв'язку між рівнем конкурентоспроможності та ефективністю використання виробничого потенціалу ПАТ «ПВП «Кривбасвибухпром» було порівняно значення даних показників у динаміці.

За допомогою системи оціночних показників та критеріїв конкурентоспроможності підприємства виконано оцінку конкурентоспроможності ПАТ «ПВП «Кривбасвибухпром»

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Таблиця 1. Порівняння наукових підходів до визначення економічної сутності категорії «виробничий потенціал підприємства»

Автор	Визначення сутності «виробничого потенціалу»
А.І. Анчішкін	Виробничий потенціал – сукупність ресурсів, які в процесі виробництва набувають форми факторів виробництва [2, с. 13]
Б.Є. Бачевський, І.В. Заблоцька, О.О. Решетняк	Виробничий потенціал підприємства – це властивість носія забезпечити виготовлення продукції певної номенклатури, що відповідає вимогам ринку за вихідними характеристиками, якістю, асортиментом, по максимуму, з орієнтацією не на попит, а на загальну місткість ринку цієї або альтернативної (що її виробництво забезпечено функціональним потенціалом відповідної системи) продукції [3, с. 26]
О.К. Добикіна	Виробничий потенціал – це передумова створення матеріальних благ. Виробничий потенціал являє собою сукупність цілого ряду елементів. Його здатність до виробництва продукції, крім устаткування, залежить від кількості і якості розташованих трудових і енергетичних ресурсів, організації виробництва, праці і керування, знань і кваліфікації персоналу [4, с. 4]
І.З. Должанський, Т.О. Загорна, О.О. Удалих	Виробничий потенціал – це технічно, організаційно, економічно й соціально обґрунтована норма ефективного робочого часу основного виробничого персоналу підприємства за певний період календарного часу [5, с. 110]
А.І. Каталенець, Г.І. Матукова, С.І. Мацюра, Н.С. Приймак	Номинальний виробничий потенціал (або «виробничий потенціал») – обсяг робіт в одиницях виміру витрат праці (нормо-годин), що може бути виконаний протягом періоду часу (рік, квартал) основними виробничими робітниками на базі виробничих фондів при дво-тризмінному режимі роботи й оптимальній організації праці [6, с. 59]
В.М. Колотілін	Виробничий потенціал промислового підприємства розглядається як здатність підприємства до виробництва й реалізації конкурентоспроможної продукції, за умов раціонального використання існуючих ресурсів і можливостей, в обсягах, необхідних для забезпечення ефективного функціонування підприємства відповідно до його стратегічних і тактичних планів розвитку [7, с. 71]
Н.С. Краснокутська	Виробничий потенціал – здатність виробничої системи забезпечити випуск продукції в обсязі, що відповідає потенціалу попиту [8, с. 11]
Й.М. Петрович, І.О. Будіщева, І.Г. Устінова	Виробничий потенціал – це сукупність виробничих (матеріальних і трудових) ресурсів фірми, які можуть бути використані для реалізації цілей виробничого підприємства [9, с. 34]
О.С. Федонін, І.М. Репіна, О.І. Олексюк, Т.О. Загорна	Виробничий потенціал – наявні та приховані можливості підприємства щодо залучення та використання факторів виробництва для випуску максимально можливого обсягу продукції (послуг). Його треба також сприймати як сукупність ресурсів, що функціонують і здатні виробляти певний обсяг продукції [10, с. 14]
З.Є. Шершньова	Виробничий потенціал підприємства є системою взаємопов'язаних елементів, які виконують різні функції у процесі забезпечення випуску продукції та досягнення інших цілей розвитку підприємства [11, с. 54]

Таблиця 2. Оцінка рівня конкурентоспроможності ПАТ «ПВП «Кривбасвибухпром» у 2007–2011 роках

Показники	Роки				
	2007	2008	2009	2010	2011
Узагальнений критерій ефективності виробничої діяльності підприємства	10	10	7	8,55	8,55
Узагальнений критерій фінансового стану підприємства	10	9	7,45	7,8	9,25
Узагальнений критерій ефективності трудового потенціалу	8,3	8,3	8,3	5	6,45
Узагальнений критерій конкурентоспроможності продукції	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Показник конкурентоспроможності	6,80	6,51	5,61	5,19	5,94

за 2007–2011 роки. Результати оцінки функціонального аналізу наведені у табл. 2.

Виходячи з даних табл. 2 рівень конкурентоспроможності ПАТ «ПВП «Кривбасвибухпром» у 2007 році був найвищим. Це пояснюється позиціонуванням підприємства як монополіста на ринку ведення вибухових робіт.

Протягом 2008–2010 років (роки економічної кризи) спостерігається стрімке зниження рівня конкурентоспроможності підприємства (рис. 1), як наслідок, погіршення стану виробничої та фінансової діяльності підприємства, а також вихід на ринок у кінці 2009 року нового конкурента – ТОВ «СВП «Криворіждорвибухпром».

У 2011 році на підприємстві, що досліджувалося, показник конкурентоспроможності перевищив показники 2009 та 2010

років і становив 5,94 за рахунок підвищення узагальненого критерію фінансового стану підприємства та узагальненого критерію ефективності використання трудового потенціалу.

Для ПАТ «ПВП «Кривбасвибухпром» принциповим є утримання позиції лідера у сфері ведення вибухових робіт. Перехід на емульсійні вибухові речовини, які несуть мінімальну екологічну шкоду (економічно це виражається в часі простою для провітрювання кар'єра після вибуху), – основне завдання, яке дозволяє підприємству бути конкурентоспроможним та утримувати свої позиції на цьому сегменті ринку.

Задля підтримання своїх високих конкурентних позицій на ринку підприємству необхідно проведення таких заходів:

– підписання довгострокових договорів з існуючими замовниками;

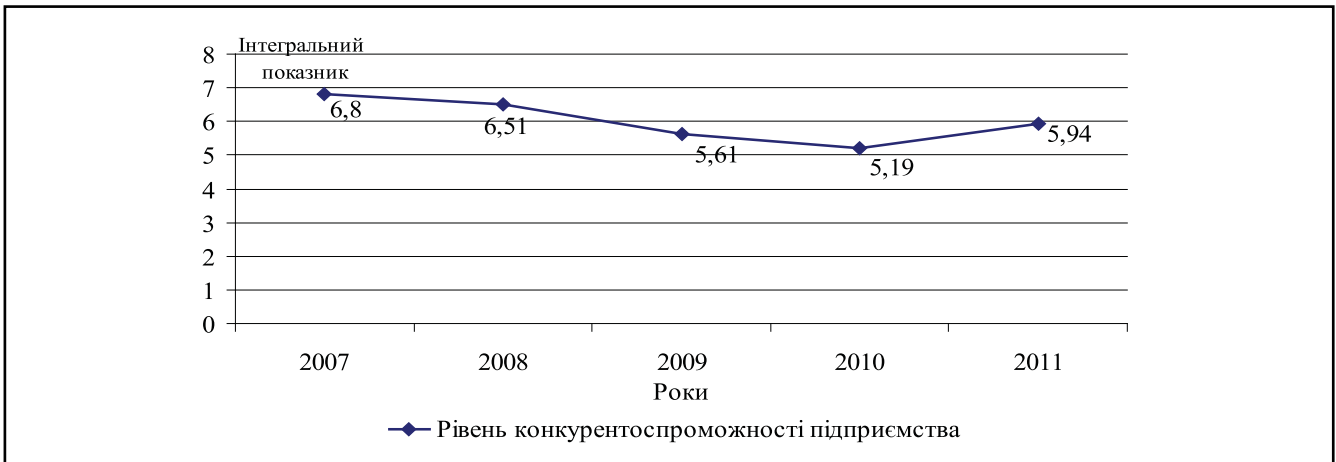

Рисунок 1. Динаміка загального рівня конкурентоспроможності ПАТ «ПВП «Кривбасвибухпром» протягом 2007–2011 років

- співробітництво з виробниками вибухових матеріалів стосовно розробки та впровадження нових вибухових матеріалів;
- збільшення використання вибухових речовин власного виготовлення;
- створення стратегічних запасів сировини та матеріалів;
- належне функціонування системи якості ISO 9001, системи з охорони праці OHSAS 18001:2006 та екології ISO 14001:2006;

- збільшення обсягів спеціальних вибухових робіт та просування комплексу послуг, що супроводжують вибухові роботи. На сучасному етапі методичні прийоми, за допомогою яких виробничий потенціал можна оцінити як чинник впливу на конкурентоспроможність підприємства та визначити ступінь ефективності його управління, зазнають значних змін. До недавнього часу дослідження рівня управління виробничим потенціалом обмежувалися дослідженням управління

Таблиця 3. Оцінка ефективності управління виробничим потенціалом ПАТ «ПВП «Кривбасвибухпром» у 2007–2011 роках

Показники	Роки									
	2007		2008		2009		2010		2011	
	зна-чення	оцін-ка	зна-чення	оцін-ка	зна-чення	оцін-ка	зна-чення	оцін-ка	зна-чення	оцін-ка
Показники оцінки виробничої складової виробничого потенціалу										
Знос ОФ, %	58,3	2	55,4	2	58,6	2	62,6	2	79,9	2
Співвідношення коефіцієнту оновлення та коефіцієнту вибуття ОФ	2,88	10	5,17	10	0,64	10	6,33	10	6,66	10
Питома вага активної частини ОФ, %	33,2	2	28,1	2	38,0	2	37,8	2	28,9	2
Фондовіддача, грн./грн.	2,62	10	2,57	10	1,92	10	1,34	10	1,43	10
Фондомісткість, грн./грн.	0,38	6	0,39	6	0,52	2	0,75	2	0,69	2
Рентабельність виробничих ресурсів, %	27,70	10	26,59	10	27,78	10	5,19	2	7,19	6
Разом	–	В (40)	–	В (40)	–	В (36)	–	С (28)	–	В (32)
Показники оцінки матеріальної складової виробничого потенціалу										
Питома вага матеріальних витрат у складі собівартості, %	80,7	2	85,2	2	77,1	2	70,2	2	75,6	2
Матеріаловіддача грн./грн.	1,54	6	1,38	6	1,45	6	1,53	6	1,42	6
Матеріаломісткість, грн./грн.	0,65	2	0,72	2	0,69	2	0,65	2	0,70	2
Енергоємність послуг, грн./грн.	0,007	10	0,008	10	0,019	10	0,030	10	0,033	10
Паливоємність, грн./грн.	0,014	10	0,019	10	0,020	10	0,023	10	0,024	10
Рентабельність матеріальних ресурсів, %	16,33	10	13,02	10	22,64	10	6,09	6	7,12	6
Разом	–	В (40)	–	В (40)	–	В (40)	–	В (36)	–	В (36)
Показники оцінки кадрової складової виробничого потенціалу										
Темпи зростання продуктивності праці робітників, %	17,45	10	20,61	10	-15,42	2	-0,58	2	40,67	10
Співвідношення коефіцієнта обороту по прийому та коефіцієнта обороту по вибуттю персоналу	0,879	6	0,346	2	0,089	2	0,072	2	0,24	6
Коефіцієнт плинності кадрів, %	8,6	10	8,5	10	9,4	10	10,72	6	7,2	10
Рівень дисципліни, %	18,30	2	18,28	2	18,49	2	19,05	2	3,9	10
Співвідношення темпів зростання обсягів підривання та трудових затрат	1,06	10	0,98	2	0,77	2	0,68	2	1,17	10
Рентабельність трудових ресурсів, тис. грн./чол.	30,58	10	32,27	10	43,35	10	10,31	2	18,57	6
Разом	–	А (48)	–	В (36)	–	С (28)	–	С (16)	–	А (52)
Загальна оцінка	–	ВВА	–	ВВВ	–	ВВС	–	СВС	–	ВВА
Рівень управління ВП	–	Се-редній	–	Серед-ній	–	Се-редній	–	Низь-кий	–	Се-редній

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

основними виробничими фондами (ОВФ), матеріальними та трудовими ресурсами. Питання оцінки управління технологічними процесами та інформаційними ресурсами як скла-

довими виробничого потенціалу гірничодобувної галузі на сучасному етапі розвитку наукових досліджень залишається дискусійним та важко піддається обрахунку [14, с. 110].

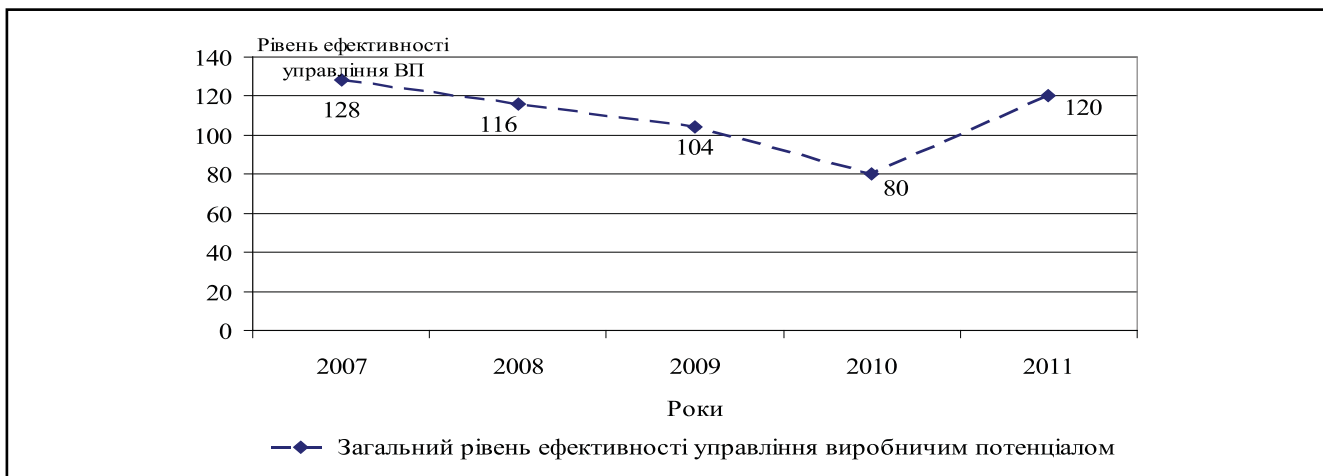

Рисунок 2. Динаміка загального рівня ефективності управління виробничим потенціалом ПАТ «ПВП «Кривбасвибухпром» протягом 2007–2011 років

Таблиця 4. Тактичні напрями реалізації функціональних стратегій підприємства ПАТ «ПВП «Кривбасвибухпром»

№	Функціональні стратегії	Тип стратегії	Напрями реалізації
1	Виробничі стратегії	Стратегії матеріально-технічного забезпечення	<ul style="list-style-type: none"> – використання нових вибухових матеріалів; – покращення управління матеріально-технічним забезпеченням (МТЗ); – створення ефективного механізму управління запасами; – налагодження ефективної системи зв'язків з постачальниками окремих видів ресурсів; – впровадження прогресивних норм витрат ресурсів
		Стратегії по удосконаленню організації виробництва	<ul style="list-style-type: none"> – покращення ритмічності виробництва; – удосконалення системи управління якістю виробництва; – удосконалення системи управління виробничими витратами; – контроль за виконанням планових обсягів підривання гірничої маси; – підвищення ефективності використання робочого часу за рахунок ліквідації непродуктивних втрат часу; – підвищення продуктивності праці робітників
2	Інвестиційна стратегія	Консервативно-інтенсивна стратегія	Підтримка потужностей з інтенсифікацією та модернізацією послуг: <ul style="list-style-type: none"> – освоєння капітальних вкладень в придбання машин та обладнання; – освоєння капітальних вкладень в промислові випробування патентованих емульсійних речовин.
3	Стратегії НДДКР	Технологічні розробки	<ul style="list-style-type: none"> – розробка та впровадження ресурсозберігаючих технологій; – розробка та проведення випробувань вибухових матеріалів та обладнання в промислових умовах
		Підвищення рівня використання виробничих потужностей	<ul style="list-style-type: none"> – оновлення (модернізація) парку зарядної та забійної техніки; – реконструкція виробничих потужностей
		Підвищення якості	<ul style="list-style-type: none"> – оптимізація рецептури виготовлення емульсійної вибухової речовини «Емоніт»; – підвищення екологічності та безпеки вибухових робіт; – нарощування обсягів застосування безтритилових вибухових речовин
4	Маркетингова стратегія	Збереження частки ринку	<ul style="list-style-type: none"> – просування комплексу послуг, які супроводжують вибухові роботи.
5	Фінансові стратегії	Стратегія кредитування	<ul style="list-style-type: none"> – спрощення процедури отримання кредитів
		Стратегія організації фінансової підсистеми підприємства	<ul style="list-style-type: none"> – налагодження відносин з фінансовими, страховими, кредитними організаціями, акціонерами, фінансовим ринком узагалі, а також з окремими підрозділами всередині підприємства; – складання прогнозів щодо фінансового стану підприємства
6	Персонал-стратегії	Стратегія винагороди та мотивації	<ul style="list-style-type: none"> – вдосконалення системи преміювання; – нематеріальне стимулювання професійного зростання персоналу; – забезпечення належних умов праці;
		Стратегія управління персоналом	<ul style="list-style-type: none"> – організація процесу підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації робітників

На основі методики оцінки рівня управління виробничим потенціалом визначено рівні управління виробничим потенціалом ПАТ «ПВП «Кривбасвибухпром» у 2007–2011 роках (табл. 3).

Дані табл. 3 свідчать, що рівень управління виробничим потенціалом ПАТ «ПВП «Кривбасвибухпром» протягом 2007–2009 років знаходився на середньому рівні (ВВА, ВВВ та ВВС відповідно). У 2010 році підприємство виявилось нездатним до організації ефективного виробництва і успішного функціонування на конкурентному ринку через наявність порушень більшості параметрів усіх функціональних складових виробничого потенціалу, про що свідчить низький рівень управління ВП (рівень СВС).

Станом на 2011 рік рівень управління виробничим потенціалом ПАТ «ПВП «Кривбасвибухпром» досяг рівня 2007 року (ВВА) (рис. 2). Це зумовлено покращенням стану виробничої та кадрової складової виробничого потенціалу.

На рис. 1 та рис. 2 продемонстровано пряму залежність між рівнем конкурентоспроможності та загальним рівнем ефективності управління виробничим потенціалом підприємства. Тому для покращення конкурентних позицій ПАТ «ПВП «Кривбасвибухпром» виникає необхідність вдосконалення системи управління виробничим потенціалом, яка потребує розробки нової стратегічної політики підприємства.

Таким чином, виходячи з результатів аналізу конкурентоспроможності підприємства та результатів аналізу ефективності використання виробничого потенціалу слід обрати стратегію «лідерування на основі зниження витрат (цін)».

Низька собівартість продукції є основою для відповідного (нижчого за середній рівень) рівня цін. Йдеться про відносно низьку собівартість порівняно з конкурентами, що означає орієнтацію на завоювання більшої частки ринку, тобто наступальну стратегію.

Ця стратегія базується на оптимізації всіх частин виробничо-управлінської системи: виробничих потужностей, рівня витрат на сировину та матеріали, енергоносії, продуктивності праці, тобто орієнтуванні на високий рівень показників ефективності виробництва ПАТ «ПВП «Кривбасвибухпром».

Отже, перевагами обраної стратегії є:

- для конкурентів: у підприємства з найменшими витратами краща конкурентна позиція на ринках, де домінує цінова конкуренція. Перебуваючи в захищеній від цінових баталій позиції лідера, підприємство ПАТ «ПВП «Кривбасвибухпром» матиме змогу розширювати свою частку ринку за рахунок низьких цін і отримувати вищий або рівний маржинальному по галузі прибуток;

- для споживачів: відносно низькі ціни підприємства-лідера будуть спонукати замовників послуг до підписання нових та існуючих довгострокових договорів на проведення вибухових робіт;

- для постачальників: більша частка ринку дає змогу «перебирати на себе» великі обсяги поставок сировини, матеріалів. Це допоможе уникнути зростання цін на купівлю ресурсів. В іншому випадку вплив високих цін на матеріали

може звести нанівець зусилля, спрямовані на зниження витрат, або залишити підприємство в ізоляції від постачальників, через рівень цін, які воно готове сплачувати за сировину та матеріали.

Підґрунтям стратегії «лідерування на основі зниження витрат (цін)» мають стати функціональні стратегії, які дозволять підвищити ефективність використання виробничого потенціалу підприємства (табл. 4).

Висновки

Таким чином, основними резервами підвищення рівня управління виробничим потенціалом на ПАТ «ПВП «Кривбасвибухпром» є:

1. Нарощування обсягів підривання гірничої маси шляхом укладання нових договорів на проведення вибухових робіт і збільшення обсягів спеціальних вибухових робіт та просування комплексу послуг, що супроводжують вибухові роботи.

2. Зниження собівартості послуг за рахунок впровадження нової ресурсозберігаючих технологій, зменшення частки орендованої зарядної техніки та шляхом оптимізації рецептури виготовлення емульсійної речовини (вибухова речовина власного виготовлення).

3. Оновлення матеріально-технічної бази: придбання змішувально-зарядних машин для виготовлення та заряджання емульсійних та емульсійно-сумішевих вибухових речовин, переобладнання транспортно-зарядних та забійних машин.

4. Підвищення якості масових вибухів шляхом підвищення екологічності та безпеки вибухових робіт, а також нарощування обсягу застосування безтритилових вибухових речовин.

5. Зниження цін на підривання гірничої маси шляхом збільшення використання вибухових речовин власного виготовлення, вартість яких нижча за вибухові речовини заводського виготовлення.

6. Оптимізація кадрової складової виробничого потенціалу підприємства шляхом підвищення продуктивності праці робітників; вдосконалення системи матеріальної та нематеріальної мотивації; організації процесу підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників; скорочення плінності кадрів; скорочення втрат робочого часу.

Запропоновані заходи дозволять підвищити рівень управління виробничим потенціалом ПАТ «ПВП «Кривбасвибухпром» та зайняти тверду позицію лідера на ринку ведення вибухових робіт.

Список використаних джерел

1. Старовойтов М.К. Практический инструментарий организации управления промышленным предприятием: Монография / М.К. Старовойтов, П.А. Фомин. – М.: Высшая школа, 2002. – 294 с.
2. Анчишкин А.И. Прогнозирование роста социалистической экономики / А.И. Анчишкин. – М.: Экономика, 1973. – 205 с.
3. Бачевський Б.Є. Потенціал і розвиток підприємства: [навч. посібник] / Б.Є. Бачевський, І.В. Заблюдська, О.О. Решетняк. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 400 с.

4. Добикіна О.К. Потенціал підприємства: формування та оцінка: [навчальний посібник] / О.К. Добикіна, В.С. Рижиков, С.В. Касьянюк, М.Е. Кокотько, Т.Д. Костенко, А.А. Герасимов. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 208 с.

5. Должанський І.З. Управління потенціалом підприємства: [навчальний посібник] / І.З. Должанський, Т.О. Загорна, О.О. Удалих, І.М. Герасименко, В.М. Ращупкіна. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 362 с.

6. Каталенець А.І. Управління потенціалом підприємства: [навч. посібник] / А.І. Каталенець, Г.І. Матукова, С.І. Мацюра, Н.С. Приймак. – Кривий Ріг: Видавничий дім, 2010. – 233 с.

7. Колотілін В.М. Економічна діагностика: [навчально-методичний посібник] / В.М. Колотілін. – Кривий Ріг: КНЕУ, 2010. – 226 с.

8. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: [навч. посібник] / Н.С. Краснокутська. – Харків, 2004. – 287 с.

9. Петрович Й.М. Економіка виробничого підприємства. Навч. посібник / Й.М. Петрович, І.О. Будіщева, І.Г. Устінова. – К.: Товариство «Знання», КОО, 2001. – 405 с.

10. Федонін О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: [навч. посібник] / О.С. Федонін, І.М. Репіна, О.І. Олексюк.. – К.: КНЕУ, 2006. – 316 с.

11. Шершньова З.Є. Стратегічне управління / З.Є. Шершньова, С.В. Оборська. – К.: КНЕУ, 1999. – 324 с.

12. Драган О.І. Виробничий потенціал підприємства: теоретичні аспекти / О.І. Драган, А.Р. Плешка // Наукові праці НУХТ. – 2010. – №33. – С. 109–112.

О.Є. ДАНИЛЕВСЬКА–ЖУГУНІСОВА,
к.е.н, доцент, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Сутність та значення капіталу для забезпечення стійкого функціонування суб'єктів господарювання

У статті доведено, що капітал посідає одне з головних місць у системі соціально-економічних і політичних відносин суспільства. Проведено аналіз та узагальнено концептуальні положення теорії капіталу, виявлені переваги й недоліки визначення поняття «капітал». Наведено власне визначення поняття «капітал».

Ключові слова: капітал, суспільство, управління, дохід, стійкість, стабільність, прибуток, вартість, майно.

В статье доказано, что капитал занимает одно из главных мест в системе социально-экономических и политических отношений общества. Проведен анализ и обобщены концептуальные положения теории капитала, выявлены преимущества и недостатки определения понятия «капитал». Приведено собственное определение понятия «капитал».

Ключевые слова: капитал, общество, управление, доход, стойкость, стабильность, прибыль, стоимость, имущество.

It is well-proven in the article, that a capital occupies one of main places in the system of socio-economic and political relations of society. An analysis is conducted and conceptual positions of theory of capital are generalized advantages and lacks of determination of concept «capital» are educed. Own determination over of concept «capital» is brought.

Keywords: capital, society, management, profit, firmness, stability, income, cost, property.

Постановка проблеми. Ринковий напрям розвитку економіки України зумовлює необхідність забезпечення стійкого

функціонування суб'єктів господарювання та підвищення рівня життя населення, що передусім пов'язано з відновленням ефективності процесів виробництва та обігу капіталу. Саме капітал посідає одне з головних місць у системі соціально-економічних і політичних відносин суспільства. Через недосконале управління капіталом як на мікрорівні, так і на макрорівні внаслідок наявності об'єктивних та суб'єктивних причин економіка України досить повільно долає кризовий стан. Прискорити процес виходу з кризи вітчизняних підприємств можливо за допомогою ефективного управління їхнім капіталом.

Тому постає необхідність аналізу публікацій та досліджень сучасних науковців та фінансистів, що працювали в цій галузі.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Питанням теорій капіталу приділяли значну увагу вчені різних галузей. Їхні погляди та пропозиції стосовно визначення капіталу, сформовані протягом багатьох століть, настільки різноманітні, наскільки складною є категорія капіталу. Значний внесок у формування теорії капіталу на різних історичних етапах зробили зарубіжні автори: М. Блауг [2], Д. Рікардо [5], А. Сміт, Ж. Сімонді, К. Маркс [3], І. Фішер, А. Маршал [4], А. Пігу, Дж. Робінсон, К.Р. Макконел і С.Л. Брю, П. Самуельсон і В. Нордхаус, а також українські, білоруські та російські вчені: І.І. Агапова, І.А. Бланк [1], В.О. Каменецький, В.О. Маздоров, Н.М. Малюга, І.С. Потапова, П.І. Юхименко та ін.

Незважаючи на широкий спектр охоплених дослідженнями питань, недостатньо опрацьованими як у науковому, так і в практичному аспектах залишаються проблемні питання, пов'язані із з'ясуванням сутності та формуванням комплексної системи управління капіталом підприємства.